

ጎጂ ፀባዮች ላይ ጦርነት ማወጃው ጊዜ አሁን ነው!

(ትርጉም በሃህሉ በቀለ)

ይህ ፅሁፍ (Time to Declare War on Dysfunctional Behaviors) በሚል ርዕስ በአቶ ደሳለኝ አስፋው በእንግሊዝኛ ተፅፎ በድህረ ገፅ ላይ የወጣ ነበር። በአማርኛ ተተርጉሞ ቢቀርብ የበለጠ ይጠቅማል በማለት ቃል በቃል በመተርጎም ሳይሆን ፅንሰ ሃሳቡን ሳላዛባ በአጠቃላይ ተርጉሜ፣ መጨመር አለባቸው ያልኳቸውን ሌሎች 4 ፀባዮችን አካትቼ አቅርቤአለሁ። የምታነቡትን በህሊናችሁ ያሳድራላችሁ።

<<ባላለፍናቸው ብዙ አመታት ውስጥ ብዙ ድርጅቶች ተመስርተው ነበር። ይሁን እንጂ የእነዚህ ድርጅቶች አባሎች በውስጣቸው የሚፈጠረውን ቅራኔ መፍታት ባለመቻላቸው ጨርሰው ጠፍተዋል።

በኔ እምነት በኢትዮጵያ የዲሞክራሲ መጥፋት ዋና ምክንያት እነዚህ ቅራኔዎች ናቸው። እነዚህ ቅራኔዎች ናቸው ከታች ወደ ላይ በብሔራዊ ደረጃ ተንፀባርቀው አገሪቱ ከአንድ አምባገነን ሥርዓት ወደሌላ አምባገነን ሥርዓት እንድትሸጋገር ያደረጉት። እነዚህ ማለቂያ የሌላቸው ፍትጊያዎችና ቅራኔዎች ናቸው በኢትዮጵያ ውስጥ ጠንካራ የዲሞክራሲ መዋቅሮች ከታች እስከ ላይ ድረስ እንዳይመሰረቱና ቀጣይ ህይወት እንዳይኖራቸው ያደረጉት። የዲሞክራሲ አቀንቃኞች ለውስጠ ቡድን ቅራኔዎች ቅድሚያ መስጠት እንዳለባቸው ማስተዋል የሚያስፈልጋቸው ይመስለኛል።

አንዳንድ ነጥቦችን ቀጥሎ ስዘረዝር በመጀመሪያ ደረጃ እነዚህ ውስጠ ቡድን ቅራኔዎች የሚፈጠሩት እምብዛም በርዕዮተ ዓለም፣ በድርጅት አወቃቀርና በአንኳር ምክንያቶች አይደለም። እነዚህ ቅራኔዎች የተለያዩ አመለካከትና አነሳስ ያላቸው አባሎች በመሠረቱት ድርጅት ውስጥ ብቻ የተወሰነም አይደለም። እንዲያውም ቅራኔዎች አግጠው የሚታዩት በርዕዮተ ዓለም፣ በአመለካከት፣ በግንዛቤና በፍላጎት በጣም የሚመሳሰሉ ሰዎች ባሉባቸው ድርጅቶች ውስጥ ነው።

እነዚህ ቅራኔዎች በኢትዮጵያ ውስጥ የሚንፀባረቁትን ያህል በውጭ ባለ-ኢትዮጵያውያን ውስጥም ይንፀባረቃሉ። ይህ አስገራሚ ነው ምክንያቱም ውጭ ድህነት፣ የፖለቲካ አፈናና የትምህርት እጥረት ሳይኖር ቅራኔዎች ግን መኖራቸው ነው።

በመጨረሻም ውስጠ ቡድን ቅራኔዎች ፖለቲካዊ ተፈጥሮ ባላቸው ድርጅቶች ብቻ የተወሰኑ አይደሉም። በተለያዩ የኢትዮጵያ ስብስቦች ውስጥ ይገኛሉ። ያመረረ ጠብና ሽኩቻ በቤተሰብ፣ በዘመድና ፖለቲካዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ማለትም እንደ ሙያ ማኅበር የሲቭል ተቋም፣ ቤተክርስቲያን፣ እንደ ኮምፎኒቲ ድርጅትና የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ውስጥ ይገኛሉ።

ታዲያ ለምንድነው በኢትዮጵያውያን ማህበረ ሰብ፣ በግላዊ አመለካከት ውስጠ ቡድን ቅራኔ የሚኖረው? እናም ውስጠ ቡድን ቅራኔ ሲኖር ቅራኔውን ማስወገድ ለምንድነው አስቸጋሪ የሚሆነው? ለዚህ አንደኛው መልስ እኛ በነዚህ ቅራኔዎች ውስጥ የምንኖር ሰዎች በመሆናችን እነዚህ ግንኙነትን ደካማ የሚያደርጉ ሽኩቻዎችና ጎጂ ፀባዮች የህልውናችን አካል ስለሆኑ ይሆናል።

ከዚህ ቀጥሎ እኔ የተገነዘብኳቸው አንዳንድ ፀባዮች ተዘርዝረዎልኩ። አንባቢያንን የምጠይቀው እነዚህን ፀባዮች እናንተም በራሳችሁ፣ በሌሎች ሰዎች፣ በስብሰቦችና በመሳሰሉ ስብሰባዎች ተገንዝባችሁ እንደሆነ ነው።

1. ነገርንና ግለሰብን ማቆራኘት

ይህ ግለሰብንና የግለሰብን ሃሳብ ለይቶ አለማየት ነው። ለምሳሌ አንድ ግለሰብ የተቃዋሚ ሃሳብ ከሰጠ የሃሳብ ልዩነት መሆኑ ቀርቶ ግለሰቡን ለማጥቃት ይሞክራል። ተቃዋሚ የተነሳበትም ግለሰብ በአንፃሩ አፀፋዊ ጥቃት ለማድረግ ይፈልጋል። በመጨረሻም የሃሳብ አለመግባባት ወደግለሰብ ጥል ይሸጋገራል። ይህም ግለሰቦች ክብርና ህልውናቸው የተጠቃ ስለሚመስላቸው ነው። ላለመስማማት መስማማት የማይችሉ ሰዎች በግለ ሰባዊ ፀብና ሽኩቻ ይሸመደሙና ቡድኖች ይፈርሳሉ።

2. ወገናዊነት

የፈለገው ቢሆን ለምናውቀው ወገን፣ ቤተሰብ፣ መንደር፣ ቡድንና ዘር መወገን እንፈልጋለን። ለምሳሌ ወገናችን የሆነ ሰው ከሌለ ወገን ግለሰብ ጋር ቢጋጭ የነገሩን ሁኔታ እንኳን ሳናውቅ ወገንተኛነታችንን እናሳያለን። በዚህም ቅራኔ ምክንያት ጥላቻውን አስፍተን የተቃዋሚውን ወገን፣ ቤተሰብ፣ ጎደኞች፣ የሥራ ቦታ፣ ጎሳ እናወግዛለን። ይህ ለደም መፋሰስ ምንጭ ሊሆን ይችላል። ወገናዊነት ቡድን ያፈርሳል ምክንያቱም ውሳኔዎች በወገናዊነት እንጂ በትክክለኛነታቸው ተፈፃሚነት ስለማይኖራቸው ወገናዊነት ድርጅቶችን ከፋፍሎ ድርጅቶቹን ያፈርሳቸዋል። ለምሳሌ አንድ ድርጅት ሁለት ቦታ ይከፈልና ሁለቱ ደግሞ ብዙ ቦታ እየተከፈሉ በመጨረሻም ባጠቃላይ ደርጅቱ ይፈርሳል።

3. ጥርጣሬ

በመጀመሪያ ደረጃ እርስ በእርሳችን የምንተያየው በጥርጣሬ መንፈስ ነው። በዚህም ምክንያት ጉዳት የሌላቸው ሃሳቦች እንኳን ከጀርባቸው ሌላ ነገር አላቸው ተብለው ይፈራሉ። ፍፁም የዋህ የሆነ የጓደኛ አመለካከት እንኳን በጥርጣሬ እንደ እርኩስ ሃሳብ ተተርጉሞ የዳበረ ግንኙነት ይፈርሳል። ይህ አይነት ፀባይ የደርጅቶች ውስጠ ቅራኔ መሠረታዊ ምክንያት ነው። ለእውነት ከሆነ መተማመን ከሌለ ምንም ዓይነት ድርጅት ውጤታማ ሊሆን አይችልም።

4. ፍርሀት

ሁሉንም ሰው እንደ አደገኛ ሰው ስለምናይ በአስተሳሰባችንና በአመለካከታችን ውስጥ ፍርሀት ይዳብራል። እንዲህ አይነት ፍርሀት ድርጅቶችን ሽባ ያደርጋቸዋል። ይህም የሚሆነው ሁሉም በፍርሀት እያመነታ ጉዳይን ከግብ ለማድረስ ወደፊት መሄድ ስለማይቻል ነው።

5. ተቆርቋሪ አለመሆን

የሌሎችን ስሜት፣ ተግባርና ሁኔታ እንደራሳችን አድርገን አለማየት ለሌላው አለመቆርቆርን ያመጣል። ተቆርቋሪ መሆን ለጤናማ ግንኙነት አስፈላጊ ነው። አንድ ሰው አንድ ነገር እንዴት ሊሰራ እንደቻለ ወይም ደግሞ እኛ በሱ ቦታ ብንሆን ኖሮ ምን ማድረግ እንደምንችል እራሳችንን አንጠይቅም። ይህ ወደተዛባ ፍርድና ጎዶሎ ግንዛቤ ያመራና በቡድኖች ውስጥ አለመግባባትና ቅራኔን ይወልዳል።

6. ለዳኝነት መቸኮል

ለዳኝነት አለመቸኮል ለጤናማ ግንኙነት መሠረት ነው። ጥርጣሬና ለሌላው አለመቆርቆር ተደማምረው ውዝግብ ከማቅለል ይልቅ ፍርድ ገምድልነትን ያመጣሉ። አንድ ሰው እኛ የማይገባንን ነገር ካደረገ ቆይ እስቲ እኛ የማናውቀውና እሱ የሚያውቀው ነገር ሊኖር ይችላል ብለን እራሳችንን አንጠይቅም ወይም ከፍርድ በፊት ትዕግሥት አናደርግም። የነገሮችን የመሆንና ያለመሆን ሁኔታ ሳንዳስስ ለዳኝነት እንቸኩላለን። ይህ ወደተዛባ ፍርድና ግለሰባዊ ቅራኔ ውስጥ ይከተናል።

7. ስም ማጥፋትና አሉባልታ

ቅራኔዎችን ከመፍታት ይልቅ የማይግባቡን ሰዎች ላይ የስም ማጥፋት ዘመቻ እናደርጋለን። እንዲህ አይነቱ ዘመቻ በማኅበርሰባችን ውስጥ እንደሚሰራ እናውቃለን። አምታችን አሻሚ የሆኑ ነገሮችን በስነሥርዓት ሳንዳስስ ስለግለሰቦች የሚባለውን መጥፎ ነገር ማመን እንመርጣለን። የግለሰቦችን ክብር የሚነካ ነገር በማድረግ ግለሰቦችን ከጫወታው ውጭ እንዲሆኑ እናደርጋለን። ቀደም ብሎ እንዲህ አይነት ግንዛቤ ያለው ጭንቅላት ጥርጣሬውን የስም ማጥፋቱ ተግባር ግልፅ ያደርግለታል። እንዲህ አይነቱ አሉባልታ ብዙዎቻችን እንደምናውቀው ወደግለሰቦች ሽኩቻ፣ የቡድኖች ሽባነትና የድርጅት ውድቀት ያመራል።

8. ግልፅ አለመሆን

ግልፅነት ጤናም ግንኙነት እንዲካሄድ ይረዳል። እኛ አስተሳሰባችንን ግልፅ ካለማድረጋችን ባሻገር የሌላውም አስተሳሰብ ግልፅ ይሆናል ብለን አንጠብቅም። ይህም በግልፅ ከተናገርኩ ምንነቴ የታወቃል፣ እዳኛለሁ የሚለውን ፍራቻ ያመጣል። በዚህ ምክንያት ነገሮችን አድብስብሰንና በግድየለሽነት የግንኙነት ክፍተት ፈጥረን የድርጅት ውድቀትን እናመጣለን ምክንያቱም ሌሎች የተደበቀ ነገር አለ ብለው ስለሚገምቱ።

9. ቂም መያዝና መቀየም

ቂም እንይዝና ይህንን መርሳት ወይም ይቅር ማለትን እንደድክመት እናየዋለን ምክንያቱም ሁሉም እንደአደገኛ ስው ስለሚታይ ነው። በቡድን ስራዎች ውስጥ ሁሉም አለመግባባት ሊኖር ስለሚችል ቂም የምንይዝ ከሆነ ምንም አይነት ውጤታማ ሥራ መሥራት አይቻልም።

10 ምቀኝነት

በብዙ መንገድ ሰዎች ከኛ ተሽለው ሲገኙ እንደነሱ ለመሆን ከመጣር ይልቅ እነሱ እንደኛ እንዲሆኑ ወደታች እንጎትታቸዋለን። ይህ የሚሆነው፣ ሲደመር ዜሮ እንደሚሆን የሂሳብ ስሌት እንዲሁ ሀብታም የሚሆነው ሌላው ደህ ስለሆነ፣ አንዱ ደስተኛ የሆነው ሌላውን ስላሳዘነ ነው ከሚል ግንዛቤ ሊሆን ይችላል። ይህ ዓለም የተወሰነ ሀብት፣ ደስታና የመሳሰሉት ነገር እንዳለው አድርገን እናይና ሁላችንም ድርሻችንን እንጠይቃለን። በመሆኑም ሰዎች የከበሩት የሆነ ወንጀል ሠርተው ሲሆን ያጡት ደግሞ ተረግመው ነው ብለን እናስባለን።

11. ግትርነት

መቻቻልን የምናየው እንደድክመት ነው። የመቻቻልና የመደራደር ፅንሰ ሃሳብ ለወደፊቱ ውጤታማ ጥረቶች የመሠረት ድንጋይ መሆኑን አንረዳም። እንዲያውም መቻቻልን የምናየው እንደተሸናፊነት ነው።>>

12. ይሉኝታ

ይህ ሌላውን ሰው ላለማስቀየም የሚወሰድ ባህላዊ እርምጃ ነው። የግለሰቦችን ወይንም የቡድኖችን ሕልውና ላለመንካት ሲባል ከእውነት የራቀ ሃሳብ ወይንም ድርጊትን ሳናስተካክል ወይንም ሳናርም ስለምናልፍ ሁሉም እርስ በርስ እንዳይተማመን ይሆናል። ለእውነት መቆም የተፈጠሩትን ብቻ ሳይሆን ሊፈጠሩ የሚችሉ ችግሮችን ሁሉ ሊያቃልል ይችላል።

13. አስመሳይነት

ራስን አለመሆንና እንደሳንቲም ሁለት ገፀታ ይዞ መንዝ በቡድን አባሎችና ደርጅቶች ውስጥ ከፍተኛ አደጋ ያመጣል። የማናውቀውን እናውቃለን፣ የሌለንን አለን ካልን ሥራችን ልብወለድ እንጂ ተጨባጭ ነገሮችን ሊያንፀባርቅ የሚችል አይሆንም። በመሆኑም እንዲህ አይነቱ ጠባይ መጋለጥና መቆም ይኖርበታል።

14. ጉራ ወይንም ክብርና ኩራቴ

እንደሚታወቀው ኢትዮጵያውያን ከክብርና ኩራት ጋር የተያያዘ ታሪክ አለን። በዚህም የተነሳ አልፎ አልፎ በውስጣችን የሚታየው ማናናቅና መጠላላት ችግራችንን ከመፍታት ይልቅ ሲያጠናክረው ይገኛል። እየተራቡ፣ በፖለቲካና በሶሻል ቀውስ እየኖሩ ስለክብር ማውራት እምብዛም ስሜት አይሰጥም። ቀድሞ ከልመና መውጣትና እራስን መቻል ያስፈልጋል። ለዚህ ደግሞ እራስን ዝቅ አድርጎና ተቻችሎ መስራት የግድ ነው።

15. ሌላውን መኮነን

ይህ ከሁሉም በላይ ጎልቶ የሚታይ ፀባይ ነው። አብዛኛውን ጊዜ እኛ ባለንበት ቡድን ውስጥ ሆነን አንድ ነገር ሲበላሽ ወይንም ፍላጎታችን ሳይሟላ ሲቀር ሌላውን ግለሰብ ሆነ ቡድን ወይንም ድርጅት እንኮንናልን። እንዲያውም ይህ ፀባይ በሁላችን ውስጥ ስር የሰደደ ስለሆነ "አይ የአበሻ ነገር" እስከ ማለት እንደርሳለን። ጥፋትን አምኖ መቀበልና ለድርጊቶች ሃላፊነት መውሰድ ያስፈልጋል። ሁላችንም ለጥፋትም ሆነ ለልማት የምናበረክተው ነገር እንዳለ መገንዘብ ያስፈልጋል። ቆሞ

ከመታዘብና ከመኮነን ይልቅ በቀጥተኛ ተሳትፎ ችግሮችን ማቃለል ታላቅ ጥበብ ነው።

በመጨረሻም እነዚህ ከላይ የተገለጹት ፀባዮች በኛ በኢትዮጵያውያን ብቻ ሳይሆን በሌላው የሰው ዘር ውስጥ የሚገኙ የስነ ልቦና ባህርያት ናቸው። ነገር ግን እነዚህ ፀባዮች አሁን ካለንበት የፖለቲካና የማህበራዊ ቀውስ ውስጥ ለመውጣት በምናደርገው ትግል ላይ ያላቸው ጎጂ ሚና ታውቆ አስፈላጊውን እርማት ማድረግ ይኖርብናል። የተሻለ ሥርዓት ለማምጣት የአስተሳሰብ ለውጥ ማድረግ እንደሚያስፈልግ ማወቅ አለብን።

=====0=====